

تحلیل سرمایه اجتماعی باشگاه‌های تفریحی - ورزشی

مریم مقدم^۱، علی ذکائی^۲، مراد رومیانی^{۳*}

۱- دانش پژوه DBA دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۲- دانش پژوه DBA دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۳- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه مازندران، ایران

(دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۲۳ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۰۴)

چکیده

هدف از این پژوهش تحلیل سرمایه اجتماعی باشگاه‌های تفریحی - ورزشی بود. پژوهش از نظر هدف کاربردی و از حیث گردآوری داده‌ها توصیفی - پیمایشی از نوع هم‌بستگی است. جامعه آماری این پژوهش ۴۸۰ نفر از افراد ورزشکار بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۳۹۵ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه استاندارد سرمایه اجتماعی در باشگاه‌های تفریحی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی شامل آزمون تی مستقل و آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه به کمک نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. نسخه ۲۴ استفاده شد. نتایج نشان داد چهار مؤلفه پذیرش دوستانه، هنجارهای رفتاری، اعتماد متقابل، حکمرانی، هنجارهای اجتماعی به ترتیب مهم‌ترین مؤلفه‌های شناسایی شده سرمایه اجتماعی در باشگاه‌های تفریحی ورزشی است و به صورت کلی می‌توان گفت برای افزایش کیفیت زندگی و شادمانی مردم، سرمایه‌گذاری در سرمایه اجتماعی بسیار ارزشمندتر از سرمایه‌گذاری اقتصادی است. بسیاری از گروه‌ها، سازمان‌ها، و جوامع انسانی بدون سرمایه اقتصادی و صرفاً با تکیه بر سرمایه انسانی و اجتماعی توانسته‌اند به موفقیت دست یابند و باید تأکید اساسی روی سرمایه اجتماعی داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: ورزش، باشگاه‌های تفریحی - ورزشی، سرمایه اجتماعی.

مقدمه

امروز سرمایه اجتماعی^۱ نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی در سازمان‌ها و جوامع ایفا می‌کند و شبکه‌های روابط جمعی و گروهی، انسجام‌بخش میان انسان‌ها، سازمان‌ها و انسان‌ها و سازمان‌ها با سازمان‌هاست. در غیاب سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و بدون سرمایه اجتماعی، پیمودن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و دشوار می‌شوند (بستانی، ۲۰۲۰). سرمایه اجتماعی از مفاهیم نوینی است که نقش بسیار مهمی در سازمان‌ها و جوامع ایفا می‌کند. امروزه در جامعه‌شناسی و اقتصاد و اخیراً در مدیریت و سازمان مفهوم سرمایه اجتماعی به صورت گسترده‌ای مورد استفاده قرار گرفته است (پچساوانگ^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). یکی از شاخص‌های برتری یک سازمان به سازمان دیگر دارا بودن نیروی انسانی متعهد است، وجود چنین نیروی متعهدی علاوه بر این که سرمایه اجتماعی سازمان محسوب می‌شود، وجهه سازمان را در اجتماع مهم جلوه می‌دهد و زمینه را برای رشد و توسعه سازمان فراهم می‌کند. سرمایه اجتماعی همانند سرمایه انسانی یا سرمایه اقتصادی ماهیتی زاینده یا مولد دارد (اوه جی^۳ و همکاران، ۲۰۱۸).

سرمایه اجتماعی را می‌توان حاصل روابط مبتنی بر تفاهم و اعتماد بین کارکنان و مدیران سازمان دانست و آن را مجموع منابعی که در ذات روابط اجتماعی سازمان به وجود می‌آیند و زندگی اجتماعی را در سازمان دلنشین‌تر و مطلوب‌تر می‌سازند، اطلاق کرد. بدین ترتیب سرمایه اجتماعی در روابط بین افراد یا گروه‌ها خودنمایی می‌کند و بیشتر از سرمایه فیزیکی و انسانی می‌تواند فعالیت‌های جمعی را بهبود ببخشد. کلمن^۴ (۱۹۹۴) اعتقاد دارد که سرمایه اجتماعی در سازمان‌ها منبع مهمی برای افراد است و در توانایی کنش آن‌ها و کیفیت مشهود زندگی سازمانی‌شان می‌تواند بسیار اثرگذار باشد. سرمایه اجتماعی شبکه‌ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین گروهی و تعاملات افراد بین نهادها، سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی است که به هم‌بستگی و انسجام اجتماعی و برخورداری افراد و گروه‌ها از حمایت اجتماعی و انرژی لازم برای تسهیل کنش‌ها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی منجر می‌شود (بیکر^۵، ۲۰۱۱).

-
1. Social capital
  2. Petchsawang
  3. Oh J
  4. Kolman
  5. Bakker

کاربرد سرمایه اجتماعی در حوزه‌های مختلف باعث شده این مفهوم معانی بسیار متفاوتی به خود بگیرد و به همین دلیل در تعریف آن اختلاف نظرهایی نیز بروز کرده است (استیونسون^۱، ۲۰۱۶). این مفهوم به شبکه‌ها و هنجارها و ادراکاتی اشاره می‌کند که فعالیت‌های همکارانه در درون و بین گروه‌های افراد را تسهیل می‌کند (فوردس‌دیک^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). از نظر کلمن (۱۹۸۸) نیز ایده بنیادی نهفته در پشت سرمایه اجتماعی این است که هر فرد می‌تواند از طریق انباشتن روابط با دیگر افراد ارزش‌هایی را به دست آورد. به عبارتی، وقتی افراد هنگام نیاز به منابع حمایتی بیشتری دسترسی داشته باشند گفته می‌شود این افراد سرمایه اجتماعی بیشتری دارند. در نتیجه، شانس بیشتری برای دستیابی به اهداف خود دارند (یانگ و فارن^۳، ۲۰۰۹). با توجه به این تعاریف پراکنده، بهتر است سرمایه اجتماعی را مفهومی در نظر بگیریم که متشکل از مؤلفه‌هایی نظیر حمایت از یکدیگر، مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، روابط متقابل اجتماعی، اعتماد به دیگران، انسجام بین آحاد اجتماعی، و ... است (گوپتا^۴ و همکاران، ۲۰۱۸). در حوزه‌های خاص، نظیر ورزش، شاید مهم‌تر از مفهوم سرمایه اجتماعی دستیابی به نحوه شکل‌گیری آن در بافت ورزش و کارکردهای عملی آن باشد. ورزش قهرمانی یکی از وجوه نهاد ورزش است که می‌تواند بر شکل‌گیری سرمایه اجتماعی مؤثر باشد. در واقع، قهرمانان ورزشی به دلیل موقعیت اجتماعی خود و موفقیت‌های ورزشی که کسب کرده‌اند احتمالاً از سرمایه اجتماعی قابل توجهی برخوردارند. همانند سایر مفاهیم مربوط به سرمایه (فکری، انسانی، مالی، و ...)، سرمایه اجتماعی نیز در تعریف محدودیت‌های خاص خود را دارد (پوزنر^۵، ۲۰۱۶). از دیدگاه حسن^۶ و همکارانش (۲۰۱۷) و جیها^۷ و چن (۲۰۱۵)، سرمایه اجتماعی میزان گرایش نوع‌دوستانه افراد و سطح اعتماد متقابل در اجتماع است. در واقع، سطح بالای سرمایه اجتماعی در افرادی دیده می‌شود که قابل‌اعتمادتر، روابط آن‌ها بیشتر بر پایه تعاون و همکاری بوده و کم‌تر خودمحمور باشند. در واقع، سرمایه اجتماعی زمانی افزایش می‌یابد که میزان وابستگی متقابل بین افراد زیاد باشد (ساباتینو^۸، ۲۰۱۹). سرمایه اجتماعی با توجه به نوع شبکه و مقیاس اجتماعی متفاوت است. اهمیت این مطلب در مورد سازمان‌های ورزشی دوچندان است، زیرا تحولات و پیشرفت‌های کمی و کیفی رویدادهای ورزشی از یک طرف و طبیعت مشارکت‌پذیری ورزش و تربیت بدنی از طرف دیگر موجب

1. Stevenson
2. Forsdike
3. Yang & Farn
4. Gupta
5. Posner
6. Hasan
7. Jha
8. Sabatino

شده تا سازمان‌های ورزشی به‌عنوان حیطه‌ای برای خلق و توسعه سرمایه اجتماعی شناخته شوند (جاروی^۱، ۲۰۰۳). سرمایه اجتماعی اصلی محوری برای دستیابی به توسعه به‌شمار می‌آید و مدیرانی موفق قلمداد می‌شوند که بتوانند در ارتباط با جامعه به تولید و توسعه سرمایه اجتماعی بیشتر نائل شوند. سرمایه اجتماعی نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه فیزیکی و انسانی در جوامع ایفا می‌کند و شبکه‌ای از روابط میان انسان‌ها و سازمان‌ها را دربرمی‌گیرد. همچنین روشن است که سرمایه اجتماعی پدیده‌ای اجتماعی است و بی‌توجهی به آن می‌تواند عواقب ناگواری در پی داشته باشد؛ از جمله ناپایدار شدن روابط اجتماعی، کاهش میزان هم‌بستگی اجتماعی، از رونق افتادن فعالیت‌ها، از میان رفتن اعتماد اجتماعی. با توجه به این‌که ورزشکاران از سرمایه‌های انسانی مهم کشورند، هنگامی که سرمایه اجتماعی و ابعاد آن بین ورزشکاران به‌وجود می‌آید و گسترش می‌یابد، سبب می‌شود ورزشکاران برای کسب نتایج بهتر بیشتر تلاش کنند. آگاهی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی ورزشکاران و دانستن نوع ارتباط آنان با یکدیگر برای هر نوع برنامه‌ریزی اجتماعی و فرهنگی از طرف مدیران ورزشی الزامی و ضروری است (ژو^۲ و همکاران، ۲۰۱۸).

باشگاه‌های ورزشی مستقر در جامعه مدت‌هاست مراکز اصلی توسعه سرمایه اجتماعی در نظر گرفته شده‌اند (آدامز^۳، ۲۰۱۴). ارتباط بین ورزش و سرمایه اجتماعی و سلامت جامعه به افزایش برنامه‌های ورزش برای توسعه منجر شده است (اسپایج^۴، ۲۰۱۱). اسپایج (۲۰۱۱) استدلال می‌کند که بیشتر افراد برای لذت بردن و سلامتی و در کنار دوستان و خانواده درگیر ورزش هستند. او در مطالعه خود دربارهٔ ورزش روستایی استرالیا دریافت که کلوپ‌های ورزشی، هم به‌عنوان مراکز اجتماعی، تقویت‌کنندهٔ تعامل اجتماعی هستند که از سلامت جسمی و روانی بهره‌مند می‌شوند، و هم سرمایه اجتماعی ساختاری و شناختی را منعکس می‌کنند و هم باعث ایجاد پیوند و ایجاد سرمایه اجتماعی می‌شوند.

امروزه، اکثر سازمان‌ها درگیر بی‌اعتمادی و ارتباطات بسته و رسمیت بیش از حد هستند. باید تغییراتی در زمینهٔ اعتماد متقابل شخصی بیشتر، ارتباطات بازتر، و انعطاف‌پذیری شخصی و سازمانی بیشتر ایجاد کرد و در این میان محیط‌های ورزشی از این قاعده مستثنی نیستند، زیرا با کمبود تعاملات، ارتباطات میان‌فردی و گروهی، احساس هویت، اعتماد پایین، کار تیمی و مشارکت ضعیف میان عوامل فنی (بازیکن، مربی، و غیره) و اداری (کارکنان اداری مرتبط) روبه‌رو هستند (کومار، ۲۰۱۸). سازمان‌های ورزشی می‌توانند با سرمایه‌گذاری در زمینهٔ سرمایه اجتماعی

-
1. Jarvie
  2. Zhou & Kaplanidou
  3. Adams
  4. Spaaij

بر دانش، مهارت، و شایستگی‌های عوامل فنی و اداری و همچنین در سرمایه ساختاری خود از قبیل دارایی فکری، نوآوری، فرایندها و روش‌های کاری، یادگیری، و غیره به حدی مناسب دست یابند. وجود میزان قابل قبولی از سرمایه اجتماعی موجب تسهیل کنش‌های اجتماعی می‌شود؛ طوری که در مواقع بحرانی می‌توان برای حل مشکلات از سرمایه اجتماعی، به‌منزله اصلی‌ترین منبع حل مشکلات و اصلاح فرایندهای موجود، سود برد. از این‌رو شناسایی عوامل مؤثر در تقویت یا تضعیف سرمایه اجتماعی اهمیت بسزایی دارد (گرودسکی، ۲۰۱۷).

فعالیت‌های تفریحی و ورزشی از طریق انتخاب فعالیت‌های اوقات فراغتی فرصتی منحصر به فرد جهت برآورده کردن نیازهای افراد در اوقات فراغتشان و نیز پرداختن به اهداف اجتماعی را به‌صورت گسترده‌تر فراهم می‌کند (فورسل و همکاران، ۲۰۱۸). تفریح به تنوعی از فعالیت‌های اوقات فراغتی اشاره می‌کند که هر فرد را بعد از کار بازسازی می‌کند و او طبیعتاً در جهت منافع شخصی یا اجتماعی با آن درگیر می‌شود. ورزش نیز بخشی از اوقات فراغت شامل عملکرد نهادینه، رقابت، تلاش فیزیکی، و قوانین مورد توافق قلمداد می‌شود (فورسل^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). یک بررسی اجمالی از گفتمان‌های عمومی مرتبط با فعالیت‌های تفریحی و ورزشی در بستر اوقات فراغت نشان می‌دهد سیاست‌مداران، دانشگاهیان، مدیران ورزشی، سیاست‌گذاران، روزنامه‌نگاران، ورزشکاران، و مفسران بر این باورند که فعالیت‌های تفریحی - ورزشی وسیله‌ای برای ایجاد و توسعه و حفظ سرمایه اجتماعی هستند (نیکلسون و هوی^۲، ۲۰۰۸). این پیش‌فرض که ورزش می‌تواند در توسعه سرمایه اجتماعی نقش داشته باشد مبتنی بر ویژگی‌های خاص فعالیت‌های تفریحی ورزشی است؛ از جمله ایجاد و حفظ روابط و انسجام اجتماعی بین اعضا، فعال‌سازی اجتماعی، و فرایندهای متقابل به‌واسطه عضویت در باشگاه‌ها و کار داوطلبانه (تیبوم و همکاران، ۲۰۱۲).

نقش ورزش در توسعه سرمایه اجتماعی، همان‌گونه که سازمان‌هایی همچون اتحادیه اروپا و دولت‌های ملی مطرح کرده‌اند، به‌نظر می‌رسد از پیش‌فرض‌هایی درمورد ارزش ذاتی ورزش و کیفیت و ظرفیت مناسب آن نشئت گرفته باشد (نیکلسون و همکاران، ۲۰۱۳). تحول و دگرگونی نهاد ورزش خارج از جامعه شکل نمی‌گیرد؛ توسعه آن در پیوند نزدیک با محیط اجتماعی، که کنش درون آن انجام می‌گیرد، تحقق می‌یابد. به عبارت دیگر، ورزش همچون سایر نهاد‌های اجتماعی بازتاب روابط اجتماعی جامعه است. فعالیت اجتماعی و عضویت در باشگاه‌ها و گروه‌های ورزشی یکی از اشکال کلیدی معاشرت در زندگی اجتماعی است که پاتنام آن را عنصری مهم در

1. Forsell
2. Nicholson & Hoyer

سرمایه اجتماعی شخص می‌داند و بر آن است که گروه‌های ورزشی شبکه‌هایی را ایجاد می‌کنند که باعث گسترش مشارکت اجتماعی افراد می‌شود (پارسامهر و همکاران، ۱۳۹۶). باشگاه‌های تفریحی ورزشی جامعه، در کنار ارائه برنامه‌ها و خدمات محلی، به‌منظور برآوردن انتظارات جامعه، در رابطه با فراهم آوردن فرصت برای فعالیت جسمانی و تفریحی و رقابتی، نقشی کلیدی هم در توسعه ورزش، هم در فعالیت‌های تفریحی ایفا می‌کنند (فورسل و همکاران ۲۰۱۸) و می‌توانند در قالب عرصه‌های اجتماعی شدن به این معنا شناخته شوند که اعضای آن‌ها با شرکت منظم در باشگاه طی یک دوره زمانی خاص بر هنجارهای خاص باشگاه تأثیر خواهند گذاشت. در سال‌های اخیر فعالیت‌های ورزشی در باشگاه‌های تفریحی - ورزشی همواره جزو مکملی از زندگی فرد و خانواده است و در ارتباط خانوادگی و فعالیت‌های گوناگون زندگی اجتماعی سهم بسزایی دارد و موجبات خرسندی، لذت و شادی را برای فرد و خانواده به ارمغان آورده و نیز در ایجاد امنیت و آسایش روانی و اجتماعی برای افراد و جوامع و نیز تأمین بهداشت و سلامتی نقش بسزایی داشته است.

تحقیقات بسیاری در زمینه سرمایه اجتماعی و به‌خصوص سرمایه اجتماعی در ورزش صورت گرفته است، چون ورزش یکی از موضوعاتی است که به پرورش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در جامعه بسیار کمک می‌کند. شارع‌پور و حسینی راد (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی بر روی شهروندان ۱۵ تا ۲۹ ساله شهر بابل» به این نتایج رسیدند که از میان ابعاد سرمایه اجتماعی، مؤلفه‌های ارتباطات دوستانه، اعتماد به دوستان، اعتماد به همسایگان، روابط همسایگی و انجام فعالیت‌های داوطلبانه، هم‌بستگی معناداری با مشارکت ورزشی دارند. رحمانی فیروزجاه و همکاران (۱۳۹۰) به این نتیجه رسیدند که بین میزان سرمایه اجتماعی افراد ورزشکار و غیرورزشکار تفاوت معناداری وجود دارد و مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که این تفاوت به نفع ورزشکاران است. نتایج تحقیق پارسامهر و ترکان (۱۳۹۱) حاکی از آن است که متغیر لذت بردن از ورزش، کاهش وزن و مهارت در انجام حرکات ورزشی در مرحله اول و سرمایه اجتماعی در مرحله دوم توانسته‌اند به ترتیب ۱۴/۴ و ۴/۹ درصد از واریانس متغیر تحت‌مطالعه را تبیین کنند. نتایج نشان داده که متغیر سرمایه اجتماعی بخش زیادی از تغییرات متغیر مشارکت ورزشی را تبیین نمی‌کند، بنابراین سایر متغیرها نیز باید مدنظر قرار گیرند. پارسامهر و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی در میان نوجوانان» که بر روی نوجوانان دانش‌آموز شهر یزد انجام گرفت، به این نتایج رسیدند که در بین نوجوانان پسر متغیرهای شبکه اجتماعی و احساس امنیت بیشترین مقدار واریانس مشارکت در فعالیت ورزشی را تبیین می‌کنند. این در حالی است

که در نوجوانان دانش‌آموز دختر، تنها متغیر شبکه‌های اجتماعی بیشترین مقدار از واریانس متغیر موردبررسی را تبیین می‌کند. پارسامهر و همکارانش (۱۳۹۶) در پژوهش خود دریافتند که سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های عمده آن توانسته‌اند بیش از ۱۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته، یعنی مشارکت ورزشی، را تبیین کنند. دلانی و کینی (۲۰۰۵) دریافتند که بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و مشارکت در ورزش، هم‌بستگی قوی‌ای وجود دارد. سیپل (۲۰۰۷) در تحقیقی در نروژ با عنوان «ورزش و سرمایه اجتماعی» سیپل اثرگذاری ورزش بر سرمایه اجتماعی را از طریق سه سازوکار ممکن می‌داند: افزایش اعتماد به نفس، گسترش ارتباطات اجتماعی و تقویت اخلاق‌گرایی. دارسی^۱ و همکاران (۲۰۱۴)، نیز نشان دادند که سرمایه اجتماعی برای فعالیت‌های سازمان‌های ورزشی مهم است و حسی قوی از تعلق و حمایت متقابل به‌ویژه برای اعضای باشگاه‌ها فراهم می‌کند و یک پایگاه قدرت در سطح محلی، منطقه‌ای و ملی به‌وجود می‌آورد. به‌علاوه، سرمایه اجتماعی هم در سطح فردی و هم در سطح جمعی، با بالابردن مهارت‌های فردی به توسعه سرمایه انسانی منجر می‌شود. نتایج تحقیق اهن و پارک^۲ (۲۰۱۸) نشان می‌دهد اقدامات متداول مسئولیت اجتماعی سازمان که توسط سازمان به‌صورت بلندمدت اعمال می‌شود تأثیر مثبتی در شکل‌گیری سرمایه اجتماعی با ذی‌نفعان اصلی و ایجاد مشروعیت از ذی‌نفعان ثانویه دارد که به نوبه خود تأثیر بسزایی در حفظ و بقای سازمان دارد. در هند نیز کومار و همکارانش (۲۰۱۸) اعلام کردند مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و به‌خصوص رویدادهای ورزشی به افزایش و بهبود سرمایه اجتماعی افراد منجر می‌شود. ژو و کاپلانیدو (۲۰۱۸) به بیان این موضوع پرداختند که مشارکت در رویدادهای ورزشی به هر شکل (داوطلب، هوادار، تماشاچی، بازیکن) به بهبود سرمایه اجتماعی افراد می‌انجامد. اوکایاسو^۳ و همکارانش (۲۰۱۵) نیز دریافتند که حضور افراد در باشگاه‌های ورزشی می‌تواند باعث بهبود مؤلفه‌های اجتماعی افراد و افزایش سرمایه اجتماعی آنها شود. گروودکی (۲۰۱۹)، در تحقیق خود درباره سرمایه اجتماعی به‌این نتیجه رسید که توسعه شکل می‌گیرد و سپس به کل جامعه سرایت می‌کند.

فوردیک^۴ و همکارانش (۲۰۱۹) دریافتند که شرکت در باشگاه‌های ورزشی نقش مؤثری در بهبود سرمایه اجتماعی زنان دارد. با توجه به آنچه آمد می‌توان گفت، هرچند در کشورهای مختلف محققان اقدام به سنجش سرمایه اجتماعی کرده‌اند، این اقدام آنها یا به‌طور خاص در بستر ورزش و فعالیت‌های تفریحی به‌صورت محدود بوده یا به حوزه‌های دیگر معطوف شده است.

1. Darcy
2. Ahn & Park
3. Okayasu
4. Forsdike

این موضوع محققان را بر آن داشت تا با توجه به خلأ پژوهشی موجود به بررسی سرمایه اجتماعی در بستر ورزش و فعالیت‌های تفریحی اقدام کنند.

روش پژوهش

روش تحقیق این پژوهش توصیفی - تحلیلی است که به صورت میدانی اجرا شده و در آن به تحلیل سرمایه اجتماعی در کاربران باشگاه‌های ورزشی پرداخته شده است. جامعه آماری این تحقیق را تمام افراد ورزشکار تشکیل می‌دهند. نمونه این پژوهش براساس جدول حجم نمونه‌گیری مورگان ۴۸۰ نفر تعیین شد. در نهایت نمونه موردنظر را ۳۹۵ نفر که به طور منظم سه بار در هفته ورزش می‌کردند تشکیل می‌دهند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه سرمایه اجتماعی در باشگاه‌های تفریحی استفاده شده است. این پرسش‌نامه توسط نوروزی و مرادی (۱۳۹۹) اعتبارسنجی شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی شامل آزمون مستقل و آزمون تحلیل واریانس یک طرفه به کمک نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. نسخه ۲۴ استفاده شد.

نتایج و یافته‌ها

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های پژوهش

عوامل جمعیت‌شناختی	متغیر	فراوانی	درصد
جنیست	مرد	۲۱۳	۵۳/۹
	زن	۱۸۲	۴۶/۱
	۲۰ تا ۲۵ سال	۳۵	۸/۹
	۲۱ تا ۲۵ سال	۲۶	۶/۶
سن	۲۶ تا ۳۰ سال	۴۹	۱۲/۴
	۳۱ تا ۳۵ سال	۶۷	۱۷/۰
	۳۶ تا ۴۰ سال	۹۴	۲۳/۸
	۴۱ تا ۴۵ سال	۶۹	۱۷/۵
وضعیت تأهل	۴۶ سال به بالا	۵۵	۱۳/۹
	مجرد	۲۰۳	۵۱/۴
	متأهل	۱۹۲	۴۸/۶
میزان تحصیلات	دیپلم	۷۸	۱۹/۷
	کارדانی	۴۷	۱۱/۹
	کارشناسی	۱۵۵	۳۹/۲
	کارشناسی ارشد	۹۹	۲۵/۱
	دکتری	۱۶	۴/۱

۱۴/۴	۵۷	۱ سال به بالا	سابقه ورزشی
۱۲/۲	۴۸	۱ تا ۳ سال	
۲۵/۸	۱۰۲	۳ تا ۵ سال	
۲۳/۵	۹۳	۶ تا ۸ سال	
۲۴/۱	۹۵	۹ سال به بالا	
۱۰۰	۳۹۵	مجموع	

جدول ۲. تحلیل سرمایه اجتماعی در باشگاه‌های ورزشی

سرمایه اجتماعی	حکمرانی	اعتماد متقابل	هنجارهای رفتاری	پذیرش دوستانه	متغیر
۳۹۵	۳۹۵	۳۹۵	۳۹۵	۳۹۵	میانگین
۱۵/۷۶۴۹	۳/۹۴۱۸	۳/۹۰۰۰	۳/۹۲۲۸	۴/۰۰۴	خطای استاندارد میانگین
۰/۱۳۳۱۷	۰/۴۲۹۱	۰/۴۰۳۸	۰/۰۳۷۰۱	۰/۰۳۳۰۲	میانگین
۱۵/۸۵۷۱	۴/۰۰۰۰	۴/۰۰۰۰	۴/۰۰۰۰	۴/۰۰۰۰	میانه
۲۰/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	۴/۰۰	۵/۰۰	نما (مد)
۰/۶۴۶۷۲	۰/۸۵۲۸۰	۰/۸۰۲۶۰	۰/۷۳۵۵۱	۰/۶۵۶۱۹	انحراف استاندارد
۷/۰۰۵	۰/۷۲۷	۰/۶۴۴	۰/۸۴۱	۰/۴۳۱	واریانس (تغییر)
۱۱/۹۶	۴/۰۰	۳/۵۰	۳/۰۰	۳/۱۴	دامنه تغییرات
۸/۰۴	۱/۰۰	۱/۵۰	۲/۰۰	۱/۸۶	مقدار حداقل
۲۰/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	مقدار حداکثر

جدول ۲ مقادیر آمار توصیفی مربوطه به سرمایه اجتماعی و ابعاد آن گزارش شده است.

جدول ۳. مقایسه سرمایه اجتماعی در بین زنان و مردان

خطای استاندارد میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	فراوانی	جنسیت	
۰/۰۴۴۲۷	۰/۶۴۶۰۵	۴/۰۲۰۱	۲۱۳	مرد	پذیرش دوستانه
۰/۰۴۹۵۸	۰/۶۶۸۹۱	۳/۹۷۷۲	۱۸۲	زن	
۰/۰۵۰۹۶	۰/۷۴۳۷۶	۳/۹۲۶۱	۲۱۳	مرد	هنجارهای رفتاری
۰/۰۵۳۹۵	۰/۷۲۷۷۷	۳/۹۱۹۰	۱۸۲	زن	
۰/۰۵۳۱۱	۰/۷۷۵۰۹	۳/۹۳۷۸	۲۱۳	مرد	اعتماد متقابل
۰/۰۶۱۷۹	۰/۸۳۳۶۱	۳/۸۵۵۸	۱۸۲	زن	
۰/۰۵۷۱۴	۰/۸۳۳۹۰	۳/۹۴۲۷	۲۱۳	مرد	حکمرانی
۰/۰۶۴۹۹	۰/۸۷۶۷۱	۳/۹۴۰۷	۱۸۲	زن	
۰/۱۷۷۳۶	۲/۵۸۸۵۴	۱۵/۸۲۶۷	۲۱۳	مرد	سرمایه اجتماعی
۰/۲۰۱۵۲	۲/۷۱۸۶۱	۱۵/۶۹۲۶	۱۸۲	زن	

با توجه به نتایج جدول ۳ بعد از ابعاد سرمایه اجتماعی پذیرش دوستانه بیشترین میانگین را به اختصاص داده است.

جدول ۴. مقایسه سرمایه اجتماعی در بین زنان و مردان (ANOVA) تحلیل واریانس

متغیر	نمونه	سطح معناداری	F	درجه آزادی	سطح معناداری پهتست شده	نقوت میانگین گروهها	خطای انحراف مستنداره	فصله اطمینان از نقوت	
								پایین تر	بالا تر
پذیرش دوستانه	زنان وار فرض شده است	۰۹۱	۰۲۷	۳۶	۰۱۸	۲۳۸	۰۴۲	۰۰۰۲۲	۰۷۳۲
	مردان وار فرض شده است	-	۰۲۳	۳۸	۰۱۹	۲۳۸	۰۴۲	۰۰۰۸۱	۰۷۳۸
مشارکت رفاهی	زنان وار فرض شده است	۰۰۱	۰۰۲	۳۶	۰۰۲	۳۱	۰۷۷	۰۰۰۰۲	۰۱۲۶۵
	مردان وار فرض شده است	-	۰۰۲	۳۸	۰۰۲	۳۱	۰۷۷	۰۰۰۲۱	۰۱۲۸۱
اعتماد متقابل	زنان وار فرض شده است	۰۰۳	۰۰۲	۳۶	۰۰۲	۳۱	۰۸۱	۰۰۰۳۲	۰۱۲۱۲
	مردان وار فرض شده است	-	۰۰۲	۳۸	۰۰۲	۳۱	۰۸۱	۰۰۰۱۱	۰۱۲۱۲
حکمرانی	زنان وار فرض شده است	۰۲۷	۰۰۲	۳۶	۰۰۱	۲۶	۰۳۲	۰۰۰۲۳	۰۱۲۵۲
	مردان وار فرض شده است	-	۰۰۲	۳۸	۰۰۱	۲۶	۰۳۲	۰۰۰۸۸	۰۱۲۲۱
سرمایه اجتماعی	زنان وار فرض شده است	۰۰۸	۰۰۲	۳۶	۰۰۲	۳۱	۰۳۲	۰۰۰۱۸	۰۱۲۸۲
	مردان وار فرض شده است	-	۰۰۲	۳۸	۰۰۲	۳۱	۰۳۲	۰۰۰۲۳	۰۱۲۸۲

جدول ۵. مقایسه سرمایه اجتماعی در بین افراد مجرد و متأهل

متغیر	وضعیت تأهل	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد از میانگین
پذیرش دوستانه	مجرد	۲۰۳	۴/۰۳۶۶	۰/۶۲۹۵۳	۰/۰۴۴۱۸
	متأهل	۱۹۲	۳/۹۶۲۱	۰/۶۸۲۸۱	۰/۰۴۹۲۸
هنجارهای رفتاری	مجرد	۲۰۳	۴/۰۰۳۷	۰/۷۰۰۲۸	۰/۰۴۹۱۵
	متأهل	۱۹۲	۳/۸۳۷۲	۰/۷۶۳۵۴	۰/۰۵۵۱۰
اعتماد متقابل	مجرد	۲۰۳	۳/۰۱۱۱	۰/۷۳۷۲۳	۰/۰۵۲۴۵
	متأهل	۱۹۲	۳/۷۸۲۶	۰/۸۴۳۳۹	۰/۰۶۰۸۷
حکمرانی	مجرد	۲۰۳	۴/۰۵۷۱	۰/۷۹۵۴۶	۰/۰۵۵۸۳
	متأهل	۱۹۲	۳/۸۱۹۸	۰/۸۹۵۴۹	۰/۰۶۴۶۳
سرمایه اجتماعی	مجرد	۲۰۳	۱۶/۱۰۸۵	۲/۴۹۱۳۵	۰/۱۷۴۸۶
	متأهل	۱۹۲	۱۵/۴۰۱۶	۲/۷۶۱۸۷	۰/۱۹۹۳۲

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد بعد حکمرانی بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده است. همچنین بیشترین فراوانی را افراد متأهل تشکیل دادند.

جدول ۶. مقایسه سرمایه اجتماعی در بین مقاطع مختلف تحصیلی

متغیر	اماره	میانگین	٪	رتبه آزاد	مقطع مطلوب به‌دست‌آمده	تفاوت میانگین گروهها	فاصله استاندارد از تقوید	
							خطای استاندارد	بین آن
پذیرش دوستانه	۲۶۵	۱۱۱۹	۳۳	۳۳	۱۱۵	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
	-	-	-	۳۸۱/۳۶	۱۱۱	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
هنجارهای رفتاری	۳۱۵	۱۱۲۲	۳۳	۳۳	۱۱۵	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
	-	-	-	۳۸۱/۳۶	۱۱۱	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
اعتماد متقابل	۳۱۳	۱۱۲۲	۳۳	۳۳	۱۱۵	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
	-	-	-	۳۸۱/۳۶	۱۱۱	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
حکمرانی	۳۱۶	۱۱۲۲	۳۳	۳۳	۱۱۵	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
	-	-	-	۳۸۱/۳۶	۱۱۱	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
سرمایه اجتماعی	۳۱۸	۱۱۲۲	۳۳	۳۳	۱۱۵	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹
	-	-	-	۳۸۱/۳۶	۱۱۱	۰/۷۲۵	۰/۲۰۴	۰/۰۲۵۹

با توجه به نتایج جدول فوق تفاوت معنی‌داری بین ابعاد سرمایه اجتماعی مشاهده می‌شود.

جدول ۷. مقایسه سرمایه اجتماعی در بین سابقه‌های مختلف ورزشی

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره	سطح معنی‌داری
پذیرش دوستانه	تفاوت بین گروهی	۴	۰/۳۳۷	۰/۷۸۰	۰/۵۳۹
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۰/۴۲۲	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-
هنجارهای رفتاری	تفاوت بین گروهی	۴	۰/۰۳۰	۰/۰۵۵	۰/۹۹۴
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۰/۵۴۶	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-
اعتماد متقابل	تفاوت بین گروهی	۴	۰/۱۹۱	۰/۲۹۵	۰/۸۸۱
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۰/۶۴۹	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-
حکمرانی	تفاوت بین گروهی	۴	۰/۲۱۴	۰/۲۹۲	۰/۸۸۳
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۰/۷۳۳	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-
سرمایه اجتماعی	تفاوت بین گروهی	۴	۱/۴۴۵	۰/۲۰۵	۰/۹۳۶
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۷/۰۶۲	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره	سطح معنی داری
پذیرش دوستانه	تفاوت بین گروهی	۴	۱/۹۲۶	۴/۶۳۸	۰/۰۰۱
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۰/۴۱۵	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-
هنجارهای رفتاری	تفاوت بین گروهی	۴	۲/۶۰۱	۵/۰۰۳	۰/۰۰۱
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۰/۵۲۰	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-
اعتماد متقابل	تفاوت بین گروهی	۴	۳/۶۲۳	۵/۹۰۵	۰/۰۰۰
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۰/۶۱۴	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-
حکمرانی	تفاوت بین گروهی	۴	۲/۴۲۸	۳/۴۲۱	۰/۰۰۹
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۰/۷۱۰	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-
سرمایه اجتماعی	تفاوت بین گروهی	۴	۳۹/۰۸۲	۵/۸۵۴	۰/۰۰۰
	تفاوت درون گروهی	۳۹۰	۶/۶۷۶	-	-
	جمع کل	۳۹۴	-	-	-

با توجه جداول فوق و با تأکید بر مقادیر به دست آمده، می‌توان گفت تفاوت معناداری بین ابعاد سرمایه اجتماعی وجود دارد. $\alpha = 0/01$ مشاهده می‌شود.

جدول ۸. مقایسهٔ چندگانه با آزمون تعقیبی شفه

شماره مقاله	مقایسه (۱)	مقایسه (۲)	تفاوت میانگین دو گروه	فصلان استاندارد	فصلان تطبیقی	
					سطح معنی‌داری	پایین تر
بازیکن دومساله	۱ سال به بالا	۱ سال	۱۸۵۱۵	۱۱۹۳۳	۰.۳	۱۳۵۱
	۲ سال	۱ سال	۱۷۵۱۴	۱۱۹۵۷	۰.۹	۱۵۳۷
	۳ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳۳۹	۱۱۳۳
	۴ سال	۱ سال	۱۶۱۱۵	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۵ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۶ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۷ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۸ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۹ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۰ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۱ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۲ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
مختارگان رقابتی	۱ سال به بالا	۱ سال	۱۸۵۱۵	۱۱۹۳۳	۰.۳	۱۳۵۱
	۲ سال	۱ سال	۱۷۵۱۴	۱۱۹۵۷	۰.۹	۱۵۳۷
	۳ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳۳۹	۱۱۳۳
	۴ سال	۱ سال	۱۶۱۱۵	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۵ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۶ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۷ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۸ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۹ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۰ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۱ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۲ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
انتهاد مختارگان	۱ سال به بالا	۱ سال	۱۸۵۱۵	۱۱۹۳۳	۰.۳	۱۳۵۱
	۲ سال	۱ سال	۱۷۵۱۴	۱۱۹۵۷	۰.۹	۱۵۳۷
	۳ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳۳۹	۱۱۳۳
	۴ سال	۱ سال	۱۶۱۱۵	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۵ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۶ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۷ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۸ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۹ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۰ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۱ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳
	۱۲ سال	۱ سال	۱۶۶۶۹	۱۱۹۶۳	۰.۳	۱۱۳۳

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام دادن پژوهش حاضر تحلیل سرمایه اجتماعی باشگاه‌های تفریحی - ورزشی بود. نتایج نشان داد چهار مؤلفه پذیرش دوستانه، هنجارهای رفتاری، اعتماد متقابل، حکمرانی، هنجارهای اجتماعی به ترتیب مهم‌ترین مؤلفه‌های شناسایی‌شده سرمایه اجتماعی در باشگاه‌های تفریحی - ورزشی است. همان‌گونه که پیش‌تر بیان شد، در این پژوهش سرمایه اجتماعی در قالب چهار مؤلفه پذیرش دوستانه، حکمرانی، اعتماد متقابل، و هنجارهای رفتار معرفی شد. هر یک از این چهار مؤلفه به ترتیب توانستند سهمی در تبیین عامل سرمایه اجتماعی در بستر ورزش داشته باشند. مؤلفه پذیرش دوستانه نسبت به سایر مؤلفه‌ها بیشترین سهم و هنجارهای رفتار نسبت به سایر مؤلفه‌ها کم‌ترین سهم را در تبیین سرمایه اجتماعی در بستر ورزش به خود اختصاص دادند. پذیرش دوستانه به معنای موردقبول واقع شدن از منظر دیگران (فورسل و همکاران، ۲۰۱۸). و در قالب نشان دادن ابراز علاقه، کنجکاوی داشتن، و احترام به آن‌ها نمود پیدا می‌کند. این جنبه از سرمایه اجتماعی در ارتباط با ایجاد احساس مطلوب در جامعه و پذیرش تفاوت‌ها قلمداد شده است (فورسل، ۲۰۱۳). در مراکز تفریحی و باشگاه‌های ورزشی، از آنجا که اعضای باشگاه‌ها با یکدیگر پیوند نزدیک برقرار می‌کنند و بعضاً دارای خرده‌فرهنگ‌های مختلف و بافت‌های اجتماعی متنوع‌اند، برای صاحبان باشگاه‌ها حائز اهمیت است که خدمات ارائه‌شده آن‌ها از سوی اعضای باشگاه موردقبول باشد، زیرا این وضعیت می‌تواند حس وفاداری آن‌ها را در پی داشته باشد. از سوی دیگر، پذیرش یک‌سویه نیست و در قالب باشگاه‌های ورزشی به‌عنوان عرصه‌ای دوسویه نیز خوانده می‌شود؛ از آن جهت که اعضای باشگاه نیز نسبت به سایر مشارکت‌کنندگان حس کنجکاوی دارند و مایل‌اند که نسبت به پذیرش آن‌ها به‌عنوان هم‌تیمی و عضوی از خانواده ورزشی اقدام کنند. این مؤلفه پذیرش دوستانه در پژوهش‌های پیشین یکی از پارامترهای مهم و مؤثر در تبیین نقش سرمایه اجتماعی در جامعه شناخته شده است (هارفام و همکاران، ۲۰۰۲؛ زاگوس و همکاران، ۲۰۰۹؛ اونیکس و بولن، ۲۰۰۰). و مؤید این موضوع نیز بوده که در بستر ورزش مؤلفه پذیرش دوستانه جزو عواملی است که باید بدان توجه کرد و تأییدکننده یافته‌های این بخش از پژوهش حاضر نیز بود. داری و همکارانش (۲۰۱۴) دریافتند ارتباطات درون‌سازمانی برای بهبود سرمایه اجتماعی اهمیت بسیار دارد. بنابراین، نتایج این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش‌های رحمانی فیروزجاه و همکاران (۱۳۹۰)، همخوان و هم‌سوست.

حکمرانی مؤلفه دومی بود که در این پژوهش به‌منزله یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در ورزش نقش داشته است. حکمرانی منعکس‌کننده بخشی از دموکراسی قلمداد می‌شود و به اعضای باشگاه فرصت یادگیری درباره نحوه اداره باشگاه، ابراز عقیده، مشارکت، و اظهارنظر در زمینه

مسائل داخلی باشگاه را می‌دهد (فورسل، ۲۰۱۳). این موضوع، چنانچه به‌خوبی اجرا شود، می‌تواند حس اعتماد به نفس را تقویت کند. همچنین به این امر منجر شود که اعضا در مسائل مختلف، بر حسب درجه اهمیت و ضرورت، در تصمیم‌گیری‌ها نقش داشته باشند. بنابراین، ضرورت دارد دست‌اندرکاران به این موضوع به‌ویژه در بستر ورزش و در قالب حکمرانی خوب بیش از پیش توجه کنند، زیرا هم در بستر ورزش هم در سایر حوزه‌های خدماتی موضوع حکمرانی، به‌منزله یکی از مؤلفه‌های مؤثر سرمایه اجتماعی، در پژوهش‌های پیشین یاد شده است (هارپر و کلی، ۲۰۰۳؛ اونیکس و بولن، ۲۰۰۰).

مؤلفه سوم سرمایه اجتماعی در بستر ورزش اعتماد متقابل است. به‌لحاظ اهمیت، بسیاری از محققان احساس می‌کنند سرمایه اجتماعی به شدت به وجود اعتماد در یک شبکه وابسته است. همچنین، از آن به‌منزله منبعی با ارزش پنهان یاد می‌شود که به کارآمدی و اثربخشی گروه منجر خواهد شد. برقراری حس اعتماد بین مدیران باشگاه و اعضا، قاعدتاً، می‌تواند به داشتن سرمایه اجتماعی قوی‌تر بینجامد و بهزیستی و رفاه اجتماعی را به‌دنبال بیاورد؛ وضعیتی که اگر مهم‌ترین هدف اعضای یک جامعه از پرداختن به ورزش نباشد، بی‌شک، یکی از اهداف اصلی پرداختن افراد به ورزش است. اعتماد متقابل در باشگاه‌های ورزشی خودبه‌خود به‌وجود نمی‌آید و لازمه آن شاید صداقت مدیران و سایر اعضا با مشارکت‌کنندگان باشد. به همین دلیل است که در پژوهش‌های مختلف از آن به‌منزله یکی دیگر از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، چه در بستر ورزش چه در سایر حوزه‌ها، یاد کرده‌اند (اریکسون و بنتون، ۲۰۱۹). چهارمین مؤلفه یا به تعبیری آخرین مؤلفه سرمایه اجتماعی در بستر ورزش هنجارهای رفتار است؛ مؤلفه‌ای که محققان مختلف نیز آن را یکی از اجزای سرمایه اجتماعی دانسته‌اند (اریکسون و بنتون، ۲۰۱۹).

هنجارهای رفتار راهنمایی‌هایی را درباره آنچه انتظار می‌رود و از نظر رفتار در گروه پذیرفته نمی‌شود ارائه می‌دهد. به‌عبارت دیگر، هنجارها مجموعه‌ای از استانداردها مبتنی بر مقادیر گروهی هستند که برای سنجش رفتار مورداستفاده قرار می‌گیرند (فورسل، ۲۰۱۳). با توجه به عضویت افراد مختلف در یک باشگاه ورزشی به‌اشتراک‌گذاری ارزش‌های مشترک می‌تواند به بهبود هنجارهای رفتاری کمک و طبیعتاً از ادراک همکاری بین اعضای باشگاه حمایت کند که درنهایت این وضعیت می‌تواند بر سرمایه اجتماعی اثرگذار باشد. به‌صورت کلی، برای افزایش کیفیت زندگی و شادمانی مردم، سرمایه‌گذاری در سرمایه اجتماعی بسیار ارزشمندتر از سرمایه‌گذاری اقتصادی است. این موضوع درمورد ورزشکاران نیز صدق می‌کند. بدون سرمایه اجتماعی هیچ اجتماعی به هیچ سرمایه‌ای نمی‌رسد. بسیاری از گروه‌ها، سازمان‌ها، و جوامع انسانی بدون سرمایه اقتصادی و صرفاً با تکیه بر سرمایه انسانی و اجتماعی توانسته‌اند به موفقیت دست یابند، اما هیچ مجموعه انسانی بدون سرمایه اجتماعی نمی‌تواند اقدامات مفید و هدفمند انجام دهد.

References

- Adams, A. (2014). Social capital, network governance and the strategic delivery of grassroots sport in England. *International Review for the Sociology of Sport*, 4(49), 550–574.
- Arifin, A., Sulong, A.B., Muhamad, N., & Syarif, J. (2014). Ramli MI. Material processing of hydroxyapatite and titanium alloy (HA/Ti) composite as implant materials using powder metallurgy: a review. *Materials & Design*, 1(55), 165-75.
- Bostani, T., & Ghorbani, M.H. (2020). The effect of job turnover on job motivation with the mediating role of employee empowerment in Saveh Municipality. *Quarterly Journal of Accounting and Management*, 3(24), 108-119.
- Bakker, A.B. (2011). An evidence-based model of work engagement. *Current directions in psychological science*, 20(4), 265-9.
- Darcy, S., Maxwell, H., Edwards, M., Onyx, J., & Sherker, S. (2014). More than a sport and volunteer organization: Investigating social capital development in a sporting organization. *Sport Management Review*, Available online 28 February. (In Press).
- Delaney, L. & Keaney, E. (2005). *Sport and Social Capital in the United Kingdom: Statistical Evidence from National and International Survey Data*. Dublin institute for publicity.
- Elmose-sterlund, K., & Van der Roest, J-W. (2017). Understanding social capital in sports clubs: Participation, duration and social trust. *European Journal for Sport and Society*, 14(4), 366–386.
- Erickson, L., & Benton, A. (2019). Measuring Social Capital in Human Services Programs. *OFFICE OF HUMAN SERVICES POLICY*.
- Forsdike, K., Marjoribanks, T., & Sawyer, A.-M. (2019). Hockey becomes like a family in itself, re-examining social capital through women's experiences of a sport club undergoing quasi-professionalisation. *International Review for the Sociology of Sport*, 54(4), 479-494.
- Forsell, T., Tower, J., & Polman, R. (2018). Development of a scale to measure social Capital in Recreation and Sport Clubs. *Leisure Sciences*, 106-122.
- Forsell, T. E. (2013). *An Exploratory Study of the Nature of Social Capital in Local Area Leisure Clubs*. Victoria University.
- Forsdike, K., Marjoribanks, T., & Sawyer, A.-M. (2019). Hockey becomes like a family in itself, re-examining social capital through women's experiences of a sport club undergoing quasi-professionalisation. *International Review for the Sociology of Sport*, 54(4), 479-494.
- Gupta, A., Raman, K., & Shang, C. (2018). Social capital and the cost of equity. *Journal of Banking & Finance*, 87(3), 102–117.

- Grodecki, M. (2017). Building social capital: Polish football supporters through the lens of James Coleman's conception, *International Review for the Sociology of Sport*, 54(4), 479-458.
- Gainey, R., Alper, M., & Chappell, A. T. (2011). Fear of crime revisited: Examining the direct and indirect effects of disorder, risk perception, and social capital. *American Journal of Criminal Justice*, 36(2), 120-137.
- Harper, R., & Kelly, M. (2003). Measuring social capital in the United Kingdom. *Office for National Statistics*, pp. 1-23.
- Harpham, T., Grant, E., & Thomas, E. (2002). Measuring social capital within health surveys: key issues. *Health policy and planning*, 17(1), 106-111
- Jha, A., & James, C. (2015). Corporate social responsibility and social capital. *Journal of Banking & Finance*, 60(4), 252-270.
- Jarvie, G. (2003). Communitarianism, Sport and Social Capital Neighbourly Insights into Scottish Sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 38(2), 139-153.
- Kumar, H., Manoli, A. E., Hodgkinson, I. R., & Downward, P. (2018). Sport participation: From policy, through facilities, to users' health, well-being, and social capital. *Sport Management Review*, 21(5), 549-562.
- Nicholson, M., Brown, K., & Hoye, R. (2013). Sport's social provisions. *Sport management review*, 16(2), 148-160.
- Narayan, D., & Cassidy, M. F. (2001). A dimensional approach to measuring social capital: development and validation of a social capital inventory. *Current sociology*, 49(2), 59-102.
- Nicholson, M., & Hoye, R. (2008). *Sport and social capital*. Routledge.
- Onyx, J., & Bullen, P. (2000). Measuring social capital in five communities. *The journal of applied behavioral science*, 36(1), 23-42.
- Oh, J., Cho, D., & Lim, D. H. (2018). Authentic leadership and work engagement: the mediating effect of practicing core values. *Leadership & Organization Development Journal*, 39(2), 276-290.
- Okayasu, I., Kawahara, Y., & Nogawa, H. (2015). The role of social capital in community sport settings in Japan. *Asia Pacific Journal of Sport & Social Science*, 4(2), 112-119.
- Parsamehr, M., Bellagourian, M., Saeedi Madani, M. (2013) [The Relationship between the Components of Social Capital and Sports Participation among Adolescents (In Persian)]. *Sport Management*, 17, 128-109.
- Petchsawang, P. (2017). McLean GN. Workplace spirituality, mindfulness meditation, and work engagement. *Journal of Management, Spirituality & Religion*, 14(3), 216-44.

- Posner, D., & Boix, C. (2016). Social Capital: Its origins and effects on governmental performance. *British Journal of Political Science*, 28(4), 686–693.
- Parsamehr, M., & Turks, R. (2012). Study of the relationship between social capital and participation in sports activities. *Quarterly Journal of Nursing Research*, 26, 69-79.
- Rahmani Firoozjah, A., Sharipour, M., & Rezaei Pasha, S. (2011). Measuring the Differentiation of Social Capital of Youth with Focus on Sports Participation, a Case Study of Athletes and Non-athlete Students of Mazandaran University. *Journal of Social Studies of Youth Studies*, 2(2), 37-62.
- Spaaij, R. (2011). The glue that holds the community together? Sport and sustainability in rural Australia. *Sport in Society*, 18(9), 24–38.
- Stevenson, N. (2016). Local festivals, social capital and sustainable destination development: Experiences in east London. *Journal of Sustainable Tourism*, 24(7), 990–1006.
- Sabatino, M. (2019). Economic resilience and social capital of the Italian regions. *International Review of Economics & Finance*, 61(2), 355-367.
- Sharipoor, M., & Hosseini Rad, A. (2008). [Investigating the Relationship between Social Capital and Sports Participation (In Persian)]. *Journal of Harakat*, 37, 153-131.
- Seippel, O. (2007). Sports in Civil Society: Networks, Social Capital and influence. *European Sociological Review*, 24 (1), 69-80.
- Theeboom, M., Schaillée, H., & Nols, Z. (2012). Social capital development among ethnic minorities in mixed and separate sport clubs. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(1), 1–21.
- Grootaert, C. (Ed.). (2004). *Measuring social capital: An integrated questionnaire* (No. 18). World Bank Publications.
- Yang, S.-C., & Farn, C.-K. (2009). Social capital, behavioural control and tacit knowledge sharing– A multi-informant design. *International Journal of Information Management*, 29(3), 210–218.
- Zhou, R., & Kaplanidou, K. (2018). Building social capital from sport event participation: An exploration of the social impacts of participatory sport events on the community. *Sport Management Review*, 21(5), 491-503.
- Zakus, D., Skinner, J., & Edwards, A. (2009). Social capital in Australian sport. *Sport in society*, 12(7), 986–998.

Social Capital Analysis of Recreational Sports Clubs

Maryam Moqadam¹, Ali Zokaei², Morad Roumiyani^{*3}

1. DBA Student, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
2. DBA Student, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
3. . Ph.D. Student of sport management, Faculty of Sport Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran

Received: December 14, 2020

Accepted: December 25, 2021

Abstract

This study's purpose was to analyze recreational-sports clubs' social capital. The research is a descriptive survey in terms of applied purpose and a descriptive survey in terms of data collection. The statistical population of this study was 480 athletes who were selected as a sample using a simple random sampling method. The standard social capital questionnaire in recreational clubs was used to collect data. Descriptive and inferential statistics, including independent and one-way analysis of variance tests using SPSS software version 24, were used to analyze the data. The results showed that the four components of social acceptance, behavioral norms, mutual trust, governance, and social norms are the most important components of social capital in leisure-sports clubs. And in general, to increase the quality of life and happiness of the people, investing in social capital is much more valuable than economic investment. Many groups, organizations, and human societies have succeeded without economic capital and relying solely on human and social capital, and they must have a strong emphasis on social capital.

Keywords: Sports, leisure clubs - sports, social capital.

---

* E- mail: moradrroumiyani1986@yahoo.com